

Motion till riksdagen 2021/22:4405

av **Fredrik Malm m.fl. (L)**

med anledning av prop. 2021/22:94 Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår propositionen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med ett reviderat lagförslag som säkerställer att kunskapsinnehållet i gymnasiekurserna inte riskerar att urholkas på grund av förändringar av programmen och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Regeringen föreslår i propositionen att alla nationella yrkesprogram i gymnasieskolan ska innehålla de kurser som krävs för att eleverna ska uppnå grundläggande behörighet till högskoleutbildning. Syftet är att öka möjligheterna för elever som läser yrkesprogram att uppnå högskolebehörighet och att fler elever ska söka till yrkesprogram på gymnasiet.

Innebörden av förslaget är att kursinnehållet i yrkesprogrammen ska inkludera de teoretiska ämneskurser som krävs för att uppnå högskolebehörighet, men att dessa ska vara möjliga att välja bort. På så vis innebär regeringens förslag en tillbakagång till hur det fungerade innan alliansregeringens stora gymnasiereform infördes år 2011.

Under alldeles för lång tid har den svenska skolpolitiken präglats av ett systematiskt nedvärderande av praktiska ämnen och yrkesförberedande utbildningar. I stället skulle alla utbildningar göras högskoleförberedande och ett mekaniskt mål sattes upp om att en minimiandel elever skulle gå vidare till akademiska studier. Dessa strävanden byggde på vällovliga föresatser, som att motverka social snedrekrytering och öppna teoretiska studievägar för fler. Men resultatet blev ett helt annat. Följden blev att de yrkesförberedande inslagen försämrades samtidigt som de teoretiska kunskapskraven kontinuerligt sänktes. Detta ledde in i en återvändsgränd.

För Liberalerna är det självklart att praktiska färdigheter och yrkeskunnande ska uppvärderas i det svenska skolväsendet. Alla vill inte bli akademiker, alla kan inte bli akademiker, och Sverige skulle inte fungera om alla vore akademiker.

I regeringsställning har Socialdemokraterna drivit på för att öka akademiseringen och kraven på teoretiska färdigheter i gymnasieskolans yrkesprogram. I början av 1990-talet förlängde de yrkesutbildningarna från två till tre år samt införde utökade inslag av teoretiska ämneskurser. Reformerna gjorde att elever som gick yrkesprogram fick läsa fler teoretiska ämneskurser under längre tid, och därigenom uppnå behörighet till högskolan.

Sverige blev närmast unikt internationellt med en så radikal utjämning av skillnaden mellan teoretiska och yrkesinriktade program i gymnasieskolan. Liberalerna röstade emot reformen, som dock kom att införas och implementeras fullt ut 1994.

Alliansregeringens gymnasiereform 2011 syftade till att återgå till en tydligare uppdelning mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program. Ambitionen var att minska avhoppet och att öka yrkesprogrammets attraktivitet. Vi kan konstatera att det var rätt väg att gå men att utfallet måste bli bättre. Antalet elever som söker till yrkesinriktade program på gymnasiet har fortsatt att sjunka. Detta beror på flera faktorer som inte enbart har med programmets utformning att göra. Faktorer som spelar in är också att värderingar i hela västvärlden har ändrats över längre tid, liksom att antagningskraven höjts för att bli antagen till gymnasiet nationella program.

Sedan alliansregeringens reformer är de högskoleförberedande kurserna på yrkesprogrammen valfria tillval för de elever som så önskar. Elever som inte läser dessa kurser på gymnasiet kan i stället komplettera på komvux om de senare vill läsa vidare på högskola. Regeringens förslag innebär att ordningen i stället blir att de högskoleförberedande kurserna ingår i det ordinarie kursinnehållet men är möjliga att välja bort. Liberalerna är principiellt öppna för att göra en sådan förändring, men den måste i så fall göras på ett sätt som vårdar yrkesprogrammets särart och inte indirekt sänker kunskapskraven i de teoretiska inslagen. På denna punkt finns det allvarliga brister i regeringens förslag.

Skolverket avstyrker regeringens förslag av flera skäl, som även Liberalerna instämmer i. Konsekvensen av regeringens förslag är bl.a. att elever på yrkesförberedande program kan behöva läsa fler poäng än elever på de teoretiska programmen, men på samma tid. Regeringen har inte heller redovisat hur eleverna på de yrkesförberedande programmen ska kunna tillgodogöra sig kunskapsinnehållet i de högskoleförberedande teoretiska kurserna utan att tillförsäkras samma undervisningstid i dessa kurser som elever på studieförberedande program. Risker är uppenbara att detta leder till att kvaliteten i utbildningen urholkas. Följden av detta riskerar bli att elevernas yrkeskunnande försämras, eller att de teoretiska kurserna tunnas ut. Det som på papperet ser ut som att fler får högskolebehörighet blir då i praktiken en reträtt tillbaka till sänkta kunskapskrav. Detta kommer Liberalerna inte att medverka till.

Liberalerna ser behovet av åtgärder för att få fler elever att välja yrkesprogram. Att näringslivet i Sverige efterfrågar både åtgärder och initiativ för att fler elever ska se det som attraktivt och gynnsamt att läsa ett yrkesförberedande program är viktigt att ta fasta på. Liberalerna kommer däremot inte att medverka till att sänka kvaliteten i gymnasieskolan eller på andra sätt medverka till att elevernas utbildning försämras. Om förändringar av vilka ordinarie kurser som ska ingå i de yrkesförberedande programmen ska göras, behöver det ske tillsammans med andra reformer för att lyfta statusen för

yrkesutbildningar och praktiska färdigheter i det svenska skolsystemet. Dessvärre lyser de med sin frånvaro i regeringens proposition.

Liberalerna menar därför att regeringen bör återkomma med ett reviderat förslag som garanterar att den föreslagna förändringen genomförs på ett sätt som säkerställer att de elever som läser högskoleförberedande kurser på yrkesprogrammen tillförsäkras den undervisningstid som behövs för att nå målen utan sänkta kunskapskrav. Med fördel kan detta göras i kombination med andra konkreta åtgärder som bidrar till att fler elever både väljer och fullföljer yrkesprogram i gymnasieskolan. Utöver de frågor som behandlas specifikt i denna proposition menar vi att det exempelvis behövs åtgärder för att stärka studie- och yrkesvägledningen, så att fler elever i tidigare årskurser får information om arbetsmarknadens behov och yrkesprogrammets fördelar. Det krävs även fördjupad samverkan mellan skolmyndigheter, näringslivet och offentliga arbetsgivare för att yrkesprogrammen på ett bättre sätt är matchade mot behoven på arbetsmarknaden.

De teoretiska kurserna på yrkesprogrammen ska vara av samma kvalitet som på de högskoleförberedande programmen utan att yrkesutbildningarnas yrkeskurser urholkas eller minskas. Det kommer att bli en viktig uppgift för den regering som tillträder efter valet att genomföra en sådan reform.

Fredrik Malm (L)

Maria Nilsson (L)

Johan Pehrson (L)

Lina Nordquist (L)

Gulan Avci (L)

Christer Nylander (L)

Mats Persson (L)

Allan Widman (L)